

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Clavdii Espencei Theologi Parisiensis De Evcharistia, Eivsque Adoratione, Libri Qvinque

Espence, Claude d'

Parisiis, 1573

Cap. II. Iudaica.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30397

tis, postposita paululum dialectica, quæ nemorum suorum
 luctamine nihil certi cuiquam relinquere nititur, ipsa re approbes,
 quis sit iste Deus, quem vobis Christiani, quasi proprium vendicatis,
 & in locis abditis præsentem vos videre componitis. Nos etenim
 deos nostros luce palam ante oculos atque aures omnium mortalium
 piis precibus adoramus, & per suaues hostias propitios nobis
 efficimus, & à cunctis hæc cerni & probari contendimus. *Epist. 44.*
 Quid ad ea noster Augustinus? nihil certe quidem dilucide,
 Nam quod ad finem epistolæ respondet, à Christianis catholicis
 nullum coli mortuorum, nihil denique ut numen adorari, à Deo
 factum & conditum, sed vnum ipsum Deum, qui fecit & condidit
 omnia, responsum est ad sacrilegum. Maximi conuiuium, impru-
 denter indignantis mortuos ut putabat. homines, ut Martyres,
 ad eorum sepulchra, pro diis relictis, à nostratibus coli. Sed si
 Augustinus Deum. Christum haud dubiè, Christianis suis in his
 sacris, in locis abditis, quod in eo oppidò constituta
 Christianorum Ecclesia clam gentilibus sua sacra perageret,
 adesse, præsentemque esse, colique, quod obiectum erat
 ab aduersario, non sentiebat, nec credebat, cur non &
 negabat? Certè qui tacet consentire videtur, ut iuris
 habet regula, & item altera, is qui tacet non fatetur,
 sed nec utique negare videtur. *In VI eo titulo. ca. 43. Et 44.*
 Nam igitur obiectum à Maximo Impio pius negat Augustinus,
 sed non vult hoc idololatræ pro tempore manifestare
 mysterium, de quo & multò antè Plinius, eadem de causa,
 hoc est, celantibus eum eius mysterij altitudinem,
 quos apprehendebat, Christianis, non alius eos de
 Eucharistia sentire putauit, quam quod ad capiendum
 cibum, promiscuum tamen & innoxium conuenirent,
 & carmen Christo quasi Deo secum dicerent, & cætera. *Lib. X. ep. ad Traian.*

Iudaica.

CAPVT II.

E Iudaica cultus huius impugnatione nihil in Ecclesia veteri legisse memini. Verum ante annos plus minus 250. Nicolaus Lyranus, qui floruit circiter annum Domini 1320. inter alia Iudæos à Christi fide auertentia, tertio loco recenset, eorum quæ credenda nobis proponuntur, difficultatem & altitudinem, quæ nullo modo capere possunt: vt diuina Trinitas, Filij incarnatio, & Eucharistiæ sacramentum. In quorum vti duobus reputant nos tres deos adorare, ita in postremo pro pessimis habent idololatrias. Quod experti norunt, qui frequenter de huiusmodi cum illis contulerunt. Et Iudæo cuidam Euangelij iuxta Matthæum impugnatori sic respondet, Quod arguitur vltra de adoratione Eucharistiæ, quasi ibi sit Idololatria, Dicendum quod non est verum, Non enim adoratur panis, quia ibi non est: non adorantur visibiles panis species, tanquam Deus, sed ipse Christus sub iis speciebus existens inuisibiliter. Sub iis enim speciebus Christi esse corpus vi cõsecrationis, animam autem & diuinitatem ex comitantia reali ac inseparabili, & per consequens totum Christum verum Deum, non tantum hominẽ, Latria haud dubiè adorandum, & sic ibi non est idololatria. Similiter habetur quodammodò, vbi dicitur Dominus apparuisse Moyse in flamma ignis de medio rubi, vbi nec dubiũ, quin Moyse adorauerit Dominum ei dicentem, Solue calciamenta, terra sancta est. Neque verò vel ignem vel flammam adorauit tanquam Deum, vt quod sciret impossibile, nedũ falsum, esse, sed adorauit Deum inuisibilem sub similitudine visibili apparentem. Et idem dicendũ de diuinis apparitionibus ad alios patres olim factis. Hic verè cultus prædictus fuit in psalmo, Deus iudiciũ regi da, & iustitiã tuam filio regis. Quem psalmum antiqui Hebræorũ doctores de rege Messia seu Christo exponunt. In processu cuius vbi dicitur, Erit firmamentũ in terra in summis mōtium, habet Hebraica litera, Erit placeta tritici in terra in capite mōtium. Hieronymi iuxta Hebraicum translatio, Erit memoriale nomen triticum in terra in capite montium. Chaldaica, Erit oblatio frumeti in terra. Vt ex his tribus

Tritem.

Exod. 3.

*Psal. 71.
Elevatio
Sacramenti*

versionibus Lyrano videatur corrupta nostra litera per scriptores ponentes, firmamentū, pro frumentū, ex similitudine dictionū. Pater ergo de rege Messia prædictum, fore frumentū seu oblationē in terra in summis, siue capite montium. Quod in Eucharistiæ sacramento implementum est, in quo Christus sub specie panis triticei continetur, & super capita sacerdotum, qui propter statum altitudinem montes nominantur, eleuatur, ut à populo adoretur qui grano frumenti se comparat. Ex quibus patet, quòd Eucharistiam adorare, sanctum sit ac venerabile, non verò derisibile. Ad eundē psalmi versum Burgenfis addit, eò loci vbi dicitur, frumentum, supponi dictionem, picar, quæ non significat abundantiam, sed placentem potius seu placentulam frumenti. Et sic vera translatio secundum hebraicam veritatem, hoc loco talis est, Erit placenta, seu placentula frumenti. Quod propriè applicatur Eucharistiæ sacramento, in quo sub specie placentulæ frumenti, verū Christi corpus continetur. Et cū hoc concordat Chaldaica, in qua, vbi dicimus in summis montium, dicitur, in capitibus sacerdotū. Sed & sua lingua, hoc est, hebræa, & ex hebræorū rabinis, si quis fontes modò, quāriuos nostros mauult, tractat Petrus Galatinus, in opere quod inscripsit de arcanis catholicæ veritatis. R. Bera-chias in nomine R. Issac dixit, Sicut fuit redemptor primus Moses, ita erit & vltimus, Messias: nam ut illè fecit descendere Manna, ita hic erit placenta frumenti in terra, ut clarius R. Akilas, siue R. Ioseph cæcus, chaldæus interpres, què hebræi nunc habent in manibus, Erit substantificus panis in terra in capite montiū, ut clarissimè, & ad rem nostram appositissimè. R. Jonathan ben vziel, Et erit sacrificiū panis in terra in capite montiū Ecclesiæ. Et exponit, Videat qui habet oculos, quòd cū ait hoc de messia, de quo totus hic psalmus loquitur, vult dicere quòd placenta panis fiet sacrificiū in capitibus sacerdotū, qui sunt in Ecclesia, Hæc ibi. Quæ satis esse reor cōtra Iudæorumq; fautores. Quid enim rectius in præmissa Ionathæ Targū versione designatur, quàm Ecclesiæ sacerdotes? In quibus hæc scriptura tūc certè impletur ac verificatur, cū Christi corpus super capita sua eleuāt. Neq; verò mirādū

*Corrupta
non est, sed
est versio
iuxta LXX.*

Ioan. 12.

Lib. 10. c. 4

Exod. 16.

Congressu.
2. par. 45.
¶ 46.

Lib. 3. consi-
deratione 4.
Argento
24. et 14.
1. Reg. 2.

Lib. 8. cōtra
opposition.
Iudeor. ca.
4. 20. 25.

de antiquis Iudæorū sapientibus, qui quomodo dictum est, versum hunc exponētes, Messiam placentam frumenti, vel frustum panis futurum fuisse dixerunt. Quid enim melius dicere potuissent, quibus nondum rei veritas plene reuelata fuerat? Laudauit & huius textus lectores, & in hunc sensum intellectores R. D. Roffensis, de sacerdotij defensione contra Lutherū. Rabbi Iohai, qui Christum diu antè cessit, qui & hinc probauit sacrificium panis nunquam Messix tempore defecturum, & alios hebræorum magistros R. Kimhi & R. Selomo Hinc etiam Messix sacrificium in placentam frumenti futuram affirmantes, consonante illis trāslatione Chaldaica, Erit Corban, id est, sacrificium frumenti in terra in capite montium Ecclesiæ. Quibus verbis satis apertè significetur is sacrificandi modus, quem hodie sacerdotes in vsu habent, leuantes Eucharistiam supra capita sua. Nam Ecclesiæ montes nihil aptius exprimunt, quam Ecclesiarum presbyteros. Eadē renarrat autor operis, cui titulus, Fortalitiū fidei, non dissimulans ex Lyrano sumpto. Sed addit, Vbi legimus alibi, in oraculo nempe contra Heli, eiusque posteros edito, sic, Futurum, vt quisquis remanserit in domo tua, veniat vt oretur pro eo, & offerat nummum argenteum, & tortam panis, dicatque, dimitte me obsecro, ad vnam partem sacerdotalem, vt comedam bucellam, vbi inquam, ita textus noster habet, literam hebraicam, sicut habuit à quodam perito conuerso de Iudaismo, reuelante illi hoc secretum, sic habere, suscitabo mihi sacerdotem fidelem, sicut cor meum, & voluntatem meam faciet. Et venient ad adorandum me in domo mea, in calice argenti, & in placentula panis, & dicent, Coniuge me nunc vni horum sacerdotum ad comedendum placentulam panis. Nam vbi nos habemus, nummum argenteum, hebræi habent, agorath que Seph, quod sonat in calice argentei, & torta panis, quæ clarè patet impleta in aduentu Christi, eiusque sacerdotum. Repetit superiora de psalmi versiculo, eadem & ex eisdem, flagellum in Iudæos, autore Fino Hadriano, nihil admodum addens, Et cultum non alium quàm Patriæ huic sacramento cōuenientem ac debitum, propter Christi minium in eo

contenti diuinitatem inseparabiliter unitam, probat au-
 toritate prophetæ dicētis Cognoscetur Dominus, & co-
 noscēt eū in die illa, & colent eū in hostiis & muneribus,
 vota ei uocabunt, & soluent, &c. Hæc illi cōtra Iudæos *Esa. 19.*
 in Christianorum causa, ex Iudæis non modò conuersis,
 sed etiam Christianismo tum anterioribus, tum postero-
 ribus. Vt ad hunc ergo Iudæum, aut etiam Iudæos reuer-
 tar, siquidem illis displicet nostra Eucharistiæ ad cultum
 eleuatio, meminisse possunt, prout atque debent, eiusmodi
 ritus, quæ in populo suo veteri Dominus Deus insti-
 tuerat. Symbola, Termuati & Teruphah, id est, sacrorum
 dono: nm eleuationis & ventilationis in quatuor partes
 mundi. Vt adnotat idem Lyra, ad id Mosaicum de victi-
 ma pacifica, Tenebit sacerdos manibus adipem hostiæ,
 Supponebant, ait, sacerdotes manus suas manibus offe- *Eleuatio &*
 rentium, & sic superpositum eleuabatur cœlum versus, *ventilatio*
 post retrahebatur terram versus, post ad quatuor partes *sacrificiorum*
 orbis, ad deuotandum quòd offerebatur Cœli, terræ, & *veterum.*
 orbis Domino. Postremò sacerdos id de manu offeren- *Leuit. 7.*
 tis accipiens, cremabat super altare. Et ad id, Adipes bo-
 nis, &c. posuerunt super pectora. Ad hoc, inquit, ut cum *9.*
 pectoribus eleuarentur coram altari modo prædicto, &
 post talem eleuationem, quæ cremanda erant, posita su-
 per altare cremarentur. Vbi sequitur, Aaron eleuans co-
 ram Domino, sicut præceperat Moyses. Et alibi passim, *8.*
 Tulitque pectusculum eleuans coram Domino, Armum, *10.*
 pectus, & adipes, qui cremantur in altari, eleuauerunt co-
 ram Domino. Eleuabit fasciculum coram Domino, ut ac-
 ceptabilis sit pro vobis: Cum eleuauerit eos (hircum pro
 peccato, duosque agnos anniculos hostias pacificorum) *23.*
 sacerdos cum panibus primitiarum coram Domino. Tol-
 let sacerdos de manu eius (mulieris) sacrificium zeloty-
 piæ, & eleuabit illud coram Domino, imponetque super
 altare. Et de Nazaræorum sacrificiis, suscepra rursum ab
 eis eleuabit in conspectu Domini, & sanctificata sacer- *Numer. 5.*
 dotis erunt. Et de Leuitis, Purificati sunt, & lauerunt ve- *6.*
 stimenta sua: eleuauitque eos Aaron in conspectu Domi- *8.*
 ni, & orauit pro eis Et de ritu consecrâdi sacerdotes, of-
 ferendique pro eis, Pones omnia super manes Aaron, &c. *Exod. 29.*

- Lyr.* filiorū eius, sanctificabisque eos eleuās coram Domino. Sumes quoque pectusculū de ariete, quo initiatus est Aaron, sanctificabisque illud eleuatum corā Domino. Quo loci vbi legimus, Sanctificabis, in hebræo habetur Vētilabis. Quæ vētilatio, vt ait Ra. Sal. fiebat hoc modo, Moyses supponebat manus suas manibus Aarō & filiorū eius tenentiū prædicta! eleuās primò sursum, post deorsum retrahens, dein deducēs versus Orientē & Occidentem, ad Aquilonē, & Meridiē, ad designandū ea offerri Domino qui cælo, terre, & quatuor orbis partib⁹ dominatur. Quæ diductio etiā seu vētilatio, in modū crucis fieri solita, figurabat Messiā futurā, & in cruce pro mundi salute offerendū. Est & alia tū literalis, tū mystica ratio eleuationis
- Fagius.* Thrumah sursum & deorsum, quasi dicas, exaltationis, & Thenuphah, vētilationis, seu antrorsum, retrorsum, dextrorsum & sinistrorsum agitationis. Sed nihil ad rē Elatio ergo in altū corporis venerādi, nobis & Græcis Christianis cōmunis, vt autor est Germanus Cōstantinopolitanus Archiepiscopus in Rerū Ecclesiasticarū Thorria, re præsentat crucis elationē, & mortē Christi in ea, sed & ipsam resurrectionē. Quòd itē subleuet sacerdos diuinum panem, & signū crucis ter faciat in aère cū venerabili & viuifico pane, id innuit, Vna quidē crux quæ sursum designatur, sanctificatū supernū atherē monstrat: aère media infima, quæ supra & propè discū terrā: in qua viuificū illud Christi corpus sepultum est. Quòd autē subleuet diuinū panem solū, id est quia ipse Rex est, Dominus, & caput, alia autē veneranda dona, mēbra sunt Christi, & corpus Christi (mysticū scilicet, id est, eorū sunt, qui venerandi corporis Christi Dei mēbra sunt, aut etiā ea repræsentāt) Ille enim solus est, in quo figuratur & mōstratur diuina & viuifica passio eius, qui est immolatus pro mūdi vita, quandoquidem solus diuinus panis mactatur, & vt agnus immolatur: alia verò diuina dona lancea non dissectantur, Lancea in crucis modum adhibita, sed vt membra & partes corporis particulatim diuiduntur & mactantur.
- Eleuatio quid designat.*
- Crucis signacula.*
- Non excludit sanguinem, aut alteram speciem, sed alia populi dona.*
- Lancea in sacris Græcor.*
- Igitur panis ille diuinus sanctificatione participans, cōmunicat & aliis preciosis donis: similiter & calici sanctificationem & gratiam. Post eleuationem statim partitio

diuini corporis fit, &c. Hæc ille ad verbū paulò licet ob-
 scurius, nō obscure mysticorum donorum eleuationē ad
 cultum, & à laicis donis differentiā innuens. Hæc enim
 sicut non vt illa celebrantur, ita nec eleuabantur, quando
 illa post cōsecrationem eleuare erat cōsecrata ante sum-
 ptionē adoranda proponere, vt quā in eo Missæ articulo
 eleuationē nos appellamus, Græci in Liturgiis suis vocēt
 ἕψωσις. In Chrysostomiana sub finem sacerdos eleuans
 sanctū panem, dicit, sancta sanctis: Chorus. Vnus sanctus
 vnus Dominus Iesus Christus in gloria Dei Patris. Sacer-
 dos autē eleuat panem, dicēs, super cœlos Deus, & super
 omnē terram gloria eius. Et sacerdos ostendit calicē po-
 pulo, dicens, Cum timore Dei, fide, ac dilectione accedi-
 te: Chorus, Benedictus qui venit in nomine Domini. Sa-
 cerdos, Benedictus Deus noster, nunc & semper, & in se-
 cula seculorum, Amen. Et in ipsa D. Iacobi Missa, sacer-
 dos post consecrationē attollens siue eleuans donum, a-
 pud se dicit, sancte Domine sanctifica nos, &c. Quin &
 in Missa, qua Æthiopes communiter vtuntur, quæ etiam
 Canon vniuersalis appellatur, ex lingua Chaldæa siue
 Æthiopica in latinā nuper cōuersa, sacerdos eleuans sa-
 cramentū, dicit alta voce ter, Domine Iesuchriste miserere
 nostri. Quæ populi verba reiterant. Addit, Oremus, Qui
 estis pœnitētes, humiliate capita vestra, surgite ad adorā-
 dū, hoc est corpus sanctū, honoratū, & vitale Domini &
 seruatoris Iesu Christi, quod datū est in remissionem pec-
 catorū, & ad vitam æternā consequendā verè sumētibus
 ipsum, Amē. Hic est sanguis Domini & seruatoris nostri
 Iesu Christi, sanctus, honoratus, ac viuificās, qui datus est
 in remissionē peccatorū, & ad vitam æternā cōsequendā
 verè sumētibus ipsum. Amen. Verè hoc est corpus, & hic
 est sanguis Emanuel Dei nostri, amē. Credo, credo, credo
 ex nūc & vsq; in seculū, amē. Hoc est corpus, & hic est sā-
 guis Domini & seruatoris nostri Iesuchristi, quod & quē
 assūpsit ex Domina nostra, sancta & immaculata virgine
 Maria, & vniuit cū diuinitate, sine mixtione aut copula
 naturali, sine separationē aut permutationē diuinitatis.
 Credo, credo, credo quòd diuinitas nō sit separata ab hu-
 manitate, neq; horā quidē, neq; perictū oculi. Hęc eius sūt

*Hypsosis.**Canon vni-
uersalis.**Verè.*

*Adoratio
uis causa
inseparabi-
lis ab huma-
nitate diu-
nitas.
Adorantiū
gestus alius
alijs.*

*Corpus ve-
rum.
Sanguis
verus.*

*Panis bene-
dictus.*

qui dignus est honore, gloria, & reuerentia. Hic sacerdos sumit corpus & sanguinem, & postea communicat ex eadem hostia ministris sacrificij, & dum ministratur populo sacramentum, psallunt docti aliqua carmina in honorem sacramenti, & c. Habes Æthiopum Christi fidelium primū quidem de corporis & sanguinis Domini in hoc sacramento præsentiā fidem (vt de qua non contenti sint semel dicere, Credo, nisi eam se credere toties repetant) deinde adorationem. Tertiō adorationis causam nempe Deitatem ab humanitate, ab hoc Domini corpore & sanguine inseparatam. Postremō cleri plebisque cōmunionem. Quōd autem hæc adoraturi surgant, nihil hic refert, stantes enim vt iacentes, & erecti vt prostrati, supini vt proni adorare possumus, pro locorum nimirū & temporum ratione, fuit ideis cum reliquo Christianismo cōmune in Ecclesia veteri, toto p̄tercoltes tempore. Nam ne hæc quidē eleuatio, vt adoratio, vniuersalis est, cum in ordine. Liturgiæ celebrandæ in regno Præstæ Ioannis, sacerdos neque, vt loquuntur, librum sacri, neque calicem subleuet, vt obseruat in Liturgicis Cassander ex opere Lusitanico, & postea Italico Francisci Aluares. Armeniorum contra sacerdos præparationem ostendit populo, cōsecrat & silenter inclinatus orat, & delecto calice ac hostia, inquit, vt sanctificaretur iste panis, verum corpus Christi saluatoris Domini nostri, idque ter dicit. Et super calicem, sanguis verus est Domini nostri Iesu Christi, vt foret omnibus accedentibus non in iudicium, sed in saluationem & remissionem peccatorum, Respondet Chorus, Amen. Et post aliquot preces, memorias & inuocationes, Totus populus cum clero aperto capite orat, Pater noster. Sacerdos fracta hostia communicando dicit, fide manduco sanctum, viuificans, saluificans corpus tuum Domine, & c. Fide bibo sanctū sanguinem tuum Domine, & c. Et conuersus ad plebem cum sacramento, dicit. Cum timore ac tremore accedite. Datur autem panis benedictus nō cōmunicantibus, ne hunc for è cultum sacris populo ostensis aperto capite orandi, & sic adorandi, ad solos communicantes restringas. Hanc autem sacrorum eleuationem penè vtique solitam
rece.

ptamque Hildebertus Cenomanensis Episcopus ante annos plus minus quingentos, metro non ineleganti, quod Lutetiae impressum, De Concordia veteris ac noui sacrificij, Antuerpiæ bis, De mysterio seu officio Missæ inscribitur, sic extulit.

*Hoc sanè totum verbis confertur in illis,
Quæ subdit sacrificex non sua, sed Domini.*

*Quippe recensurus quæ protulit ipse vel egit,
Cum cœnans idem cœna beata fuit,*

*Præmittit dicens, Qui pridie quàm pateretur,
Accepit panem, quem benedixit idem.*

*Panis in hoc verbo, sed adhuc communis, ab ara
sumitur, ac sumptum tollit utraq; manu.*

*Presbyter hanc idem, cum peruenit ad benedixit,
Imprimit elato mystica signa crucis,*

*Nec prius in mensa dimittit, quàm tua Christe.
Verba representans, explicet ista super,*

Vel, mensam.

*Hinc leuat & calicem, signatque, nec antè reponit,
Quàm super auctoris verba retractet, ita*

*si qua fides patribus, quos vita beata perennat,
Esca fit hic anima, quæ modo carnis erat.*

Hoc, quod.

*His verbis utrumque nouis acquirere vires,
Maiorèsq; suis scripta probata docent.*

*Sub cruce, sub verbo natura nouatur, & aram
Panis honorificat carne, cruore calix.*

*Presbyter idcirco cum verba venitur ad illa,
In quibus altari gratia tanta datur,*

*Tollit utrumque, notans quòd sit communibus escis
Altius, & quiddam maius utrumque gerat.*

Altior, vterque.

*Quæque parens animæ carnis formata parauit,
Omnia sacratis inferiora cibis.*

Ex quibus versiculis constat signa bis ab altari subleuari.

Rationale diuinorum officiorum, lib. 4. cap. 4. par. 41. 52. 46. 22. 47. 8.

ac semel quidē vt sacrētur, ac iterum vt sacrata circumstā-
 tibz ostententur, vt populus consecrationem nō praeue-
 niens, sed factam esse inde cognoscēs, & Christum super
 altare venisse siue adesse, reuerenter in terram prostratus
 & gemiculatus, corde illū & ore, ac toto euiā adoret cor-
 pore, vt hac, inquam, astantes eleuatione sacra videntes
 mysteria, petant quod ad salutem proficit, commonesciāt
 non aliud esse sacrificium dignius, imō esse super omnes
 hanc hostias, Christum verū esse panem per prophetas in
 scripturis exaltatū, cū venturum prophetabant. Sed vt
 hīc alij alia ratiocinentur, hęc Eucharistiā vtraque sacer-
 dotum manu ob maiorem tum reuerētiā, tum securita-
 tem, super capita exaltatio, omniū Christi mysteriorum
 maximē videtur eius in crucē exaltationē, & sic nostrum
 omnium ad eum ipsum attractionem designare, vt nos
 cū hoc toto sacro, tum illo pręcipuē sacri huius articu-
 lo, mortis Domini, iuxta eius pręceptum, memores, ob
 oculos tū spiritus, tū etiam, quoad eius fieri potest, corpo-
 ris, Christū in crucem tunc exaltatum, & omnia ad se tra-
 hentē, proponamus, & nunc in hoc altaris sacrificio prę-
 sentem, & vt cū ex aliis patribz, tum ex Chrysostomo
 antē audiuius, nobis in his mysteriis apparentē, seque
 velut ingerentē atque ostēdentē, adoremus. Irrident iudē
 Iudæi, & Iudaizātes Christiani (si modō Christiani) Ca-
 tholicos, sub vtriusque speciei eleuationē ad cultus com-
 monescationē, squillam pulsare, sic enim liber, vbi paulō
 antē, auctori *περὸν πορ*, vulgo Rationale diuinorum officio-
 rum inscriptus, vocat campanulariū ea sacri hora pulsari
 alicubi suetum, cuius vocabuli in hoc certē sensu rationē
 me latere agnosco, & cur ex siue radice, siue bulbo, siue
 fructu, ac etiā pisce fecerit hoc, vt ego quoque sic loquar,
 tintinabulare, aut vnicum etiā tintinabulum, siue cāpa-
 nulam pulsari quoque solitam, ea de causa, cū hoc vi-
 uificū viaticum defertur ad infirmos. Meminerint iudem
 suos olim Leuitas sacrificij tempore tubis argenteis clan-
 gere solitos, quarū sonitu populus pręmonitus, foret ad
 adorandum Dominum paratior. Quarū multus siquē-
 que fuit eis vsus inter sacra coram arca fœderis Domini,
 passim in Paralipomenis obuius, ex Dauidis instituto, iux

Ioan. 3. 8.

12.

Luc. 22.

1. *Cor.* 11.

Squille in sacris pul- sus lib. 4.

cap. 51. par.

53.

Tuba argē- tea in lege.

Leuit. 23.

Num. 29.

1. *Par.* 13.

15. 16.

2. *Par.* 5. 7.

15. 20. 23.

29 1. *Esd.* 3

Psal. 80.

97. 150.

ra quod successor eius. piusq; rex Ezechias iussit ut offerrentur holocausta, & tum inceperint laudes cauere, clangere tubis, & diuersis organis concrepare. Omni autē turba adorāte, cantores & tubicines erant in officio, donec holocaustū compleretur: cumque finita esset oblatio, incarnatus est Rex, & omnes qui erāt cū eo, & adorauerūt. Tantumne igitur pōparum solemnium coram figura, nec tātillum quidem talium coram veritate? De usu enim loquor hīc, non de luxu aut abusu. Absit verò luxus, sed & sordes absint, de quibus adhuc postea.

Vt ergo in arca quondā reducenda, populū Israēl, iubilō, buccinā sonitu, tubarū clangore, nablīs, cymbalīs, citharis, & id genus musicis organīs concrepantem, ipsum quoque Dauid indutū stola byssina & Ephod lineo percutientē in organīs armigatis, saltantem, & totis ante Dominum viribus subsilientem virū etiam suū, Michol filia Saulis despexit, quā gloriofus, inquit, fuit hodie Rex Israēl, disco operiēs se ante ancillas seruorū suorū, quasi si nudetur vnus de scurris. Utque Iudas Scarioth proditor piā sanctæ mulieris in Christum deuotionem, & preciosi vnguenti super Domini pedes & caput effusionem haud æquis oculis aspexit, perditionē esse ratus, & melius id vānitate, & pauperibus impēdi falsō causatus: Horum, inquit, Michol atque Iudæ instar ac exēplo, moderni Nouatores magis quā reformatores, faces radiātes, nolas tinnietes, sacerdotū comptum, tēplorum ornatum, vasa atque signa argētea, aurea, gēmea, thymiamata, hymnos, tabellas, genuflexiones, adorationes, & id genus ceremonias honorificas, ac celebres apparatus, taliāque nō quidem absolute simpliciterque, satis præsertim in fide robustis necessaria, sed per Ecclesiā, vt infirmæ plebeculæ animos frigentes, torpētes aut tepentes, rudemque tarditatē ad ampliorem deuotionis alacritatē hæc ceu incērina erigāt accēdant, & excitēt, ordinata, vt immodicū fastū luxūque superfluum cauillātur & calūniantur, nos vt nō laudamus, aut etiā de fēdēdū excusandūq; suscepimus si quid eius celebritas occasione perperā agitur, vel vtilius prætermittitur (nihil eū tam bonū, piū, aut sanctū, vt eo nemo possit abuti) ita nō dubitamus Christi in Eucharistia præsentia plus multo,

N ij

*Ecclesi. 50.
Ioel. 2.*

*1. Reg. 6.
1. Par. 13.
Michol Dauidem irridans.*

*Matt. 26.
Marc. 14.
Ioan. 12.
Iudæ Mariam incensans.
Ex Ioan.
Roffen. contra Oeco- lampad.
lib. 1. ca. 20
22. Et lib. 3. cap 5.*

deuotionis aut solennitatum exigere, quàm ei possit uniuersum hominũ genus erigere, easque simul omnes, quibus hinc uimur, tantæ Domini dignationi longè esse impares. Quid enim tũ Dauid? Ante Dominũ (Dei arcã) uilis, ait, humilisque siã plus quàm factus sum, in oculis quidẽ meis, sed cũ ancillis gloriosior apparebo. Quid Christus ipse non ignorabat complures tũ esse pauperes ac mendicos, Mariæ tamen affectũ tantũ abest ut prohibuerit, ut Iudæ, condiscipulorũ que huius exemplo murmuratium pro ea, mordacitatem, indignationemque increparet: nos in illa instituens, nullo nõ se honore prosequi, & in illis, pauperes in angustia subleuare, non relinquere. Audiant, exclamat hoc loco græcus quidam pater, audiant, inquã, cuius partis sint, & confundantur, qui pauperũ curã Christi cultui præferunt, quique eorũ prætextu ex sacrilegiis eleemosynã faciunt, sacrũ Christi corpus & sanguinẽ preciosum discis & poculis preciosioribus ablati, in uilioribus reponẽtes, Audiui enim ego dicẽtes aurifabros, siquidẽ ego vas disiectũ dem pauperibus, ego uia, neque cõdemnabor. Non est idẽ pauperum misereri, & Christum ipsum honorare. Christi autem corpus propriè quod in disco, & sanguis qui in poculo. Consilio quidẽ si quis indignerit, consule pauperibus dari, at Domino ipsi offerẽtem indignum est auersari, alacritatẽ eius frangere, deuotionẽ abducere, ne dicam cauillari aut calũniari. Hæc ille ante annos plus minus 800. Isti ergo moderni Micholita, Ecclesiæ matris suæ, ut illa uiri quondã sui, irrisores & subsannatores, quasi sterilitate percussi (non enim natus fuit ei filius usque in diẽ mortis suæ, ait Dia Regũ historia) ultra non proficiẽt, profecerint minus licet, sed in peius: insipientia enim illorum manifesta erit omnibus, sicut & Micholis fuit insania. Isti Ischariotæ, non minus utique quàm ille fures, proditores, sacrilegi aliquando tantum dem rumpentur, crepabunt inuidia, nimirum non restitutis tantum alienis, sed & suis, prout merentur, amissis.

Philosophica, præsertim Auerroica.